

СТ А Н О В И Щ Е

От: професор д-р Пламен Димитров Чипев; ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ БЛЪГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ и ПУ „П. Хилендарски“; професионално направление 3,8, научна специалност – Политическа икономия, Народно стопанство, Икономика и управление.

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен **„доктор на науките“** по *научна специалност* в УНСС.

Автор на дис. труд: Михаил Желязков Мусов, *Доцент, доктор по икономика (ПНЗ.8) УНСС (ФСФ катедра “Счетоводство и анализ”)*

Тема на дис. труд: Поведенчески принципи на управленското счетоводство

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1656/26.06.2023 на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в катедра "Счетоводство и анализ" /Финансово-счетоводен факултет на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: решение на КС на катедра "Счетоводство и анализ" Пр.№12/23.02.2023/ решение на ФС на Финансово-счетоводен факултет Пр.№ ФС-11/20.06.2023.

2. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от 5 глави, увод, заключение и библиография с обем 374 стр., плюс 13 приложения.

Темата на дисертацията е много актуална – поведенческото направление в икономическата наука е удостоено с няколко Нобелови награди през последните години. Приложението на неговите принципи в счетовод-

ството обещава повишаване на ефективността и по-пълно разгръщане на възможностите на последното при вземане на управленски решения. Целта на изследването – разработване на обща рамка от поведенчески принципи на управленското счетоводство (УС) е добре избрана и правилно декомпозирана в пет задачи обхващащи всички етапи на процеса от обособяване неговата необходимост през разработката им до проверка на тяхната валидност.

Обекта и предмета са правилно определени спрямо формулировката на тезата на изследването, именно, че приложението на практики и модели прилагащи принципите на поведенческия икономикс (ПИ) допринася за по-високата ефективност на УС. Дисертантът познава отлично научното поле и литература по проблема – ползвал е 464 източника на български и английски (основно), сред които множество специализирани доклади, бюлетини, анализи на професионални общности като Американската счетоводна асоциация, Американският и Британският институти на сертифицираните счетоводители, Института на управленските счетоводители и пр.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертацията предлага обогатяване на набора от принципи на УС, като ги допълва с такива основани на логиката и ограниченията на поведенческия икономикс. В научен план, критикува слабостите на традиционните счетоводни принципи и аргументира, че неокласическата икономическа парадигма не може да обясни и прогнозира реалното поведение на икономическите субекти на равнище фирма. Обосновава, необходимостта от разработване на обща рамка за поведенческите принципи на УС, интегрираща техните цели, подход, критерии, предизвикателства.

В научно-приложен план извежда 3 поведенчески принципа на УС: *релевантност на информацията и комуникацията спрямо процеса на вземане на решения, анализ на очакваното въздействие върху поведението и „отчитане на фундаменталната несигурност“*. Прилагането им способства за неутрализиране на *когнитивните заблуди* в мисленето на лицата, реализиращи вземането на решения и управление на изпълнението. И трите принципа са верифицирани – два чрез изследователски експерименти, извършени при статистическа представителност, а третият чрез терено проучване и сравняване на представянето на определен набор от фирми спрямо представянето на пазарите.

В чисто практически план те създават интегрирана рамка от базисни правила, които да бъдат прилагани за оценка на полезността на конкретните практики на УС в различни практически области.

Получените резултати осъществяват напълно поставените задачи и постигат убедително целта на дисертационния труд.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Авторът очертава 7 научни и научно приложни приноса, които съответстват на резултатите, които посочих в предишния пункт. Приемам ги напълно, като считам, че приноси №№ 6 и 7 могат да се обединят в един пункт, тъй-като според мен *установяването на валидността* на изведените принципи за конкретна преценка и избор на модели на УС е резултат от *тестването* на емпиричното им съответствие.

В същото време бих отделил като самостоятелен принос подробният критичен анализ на различните когнитивни изкривявания (заблуди/отклонения/biases) и оформянето им в съответна типология, които се проявяват в сферата на счетоводството и конкретно в УС. Принос, който по мое мнение, има значение и за теорията на собствено поведенческата икономика.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Доц. Д-р Мусов е представил 5 публикации по темата на дисертационния труд – една статия на англ. език в списание индексирано и реферирано в SCOPUS, 2 студии и една статия в редактирани колективни томове с научно рецензиране и 1 глава в колективна монография. Тези публикации заедно с публикуваната му книга базирана на защитената дисертация за присъждане на ОНС "доктор" покриват и надминават минималните национални изисквания в раздела за публикации. Всички те са по темата като отразяват различни аспекти на проблемите изложени в дисертационния труд.

Научната продукция на доц. Мусов е добре позната в колегията за което говорят представените цитирания на негови трудове. Те са общо 12 на брой – 4 в списания и конф. сборници реферирани и индексирани в SCOPUS (всички в чужди източници), 2 в колективни трудове с научно рецензиране и 6 в нереперирани списания с научно рецензиране, като отново надминават националните минимални изисквания за придобиване на научната степен "доктор на науките.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно, точно и вярно съдържанието и направените в изследването изводи, заключения и приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Въпрос: Резултатите от прилагане на принципа за релевантност на информацията спрямо процеса на вземане на решение се подобряват

спрямо базовия сценарий. Но остават едни 50% от респондентите, които все пак правят по-лошия (или по-скептичния) избор. Моля коментирайте на какво се дължи това.

Бележка, която всъщност е препоръка: Прави впечатление, че направената в авторитетен чуждестранен сборник публикация на доц. Мусов е привлякла огромен интерес и цитирания сред колегията, което говори за сериозния му потенциал. В този смисъл бих препоръчал да насочи повече от своите публикации към издания включени в световните информационни системи за рефериране, индексирание и оценяване, и конкретно към тези в Scopus, Web of Science, ERIH+ и пр.

8. Заключение

Дисертационният труд съдържа теоретични обобщения и решения на важни практически проблеми в областта на управленското счетоводство и представя научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален и съществен принос в науката и практиката. Представените от доц. д-р Мусов публикации и справки доказват недвусмислено, че той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на УНСС за придобиване на научната степен „Доктор на науките“.

Поради гореизложеното давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор на науките“ на Михаил Желязков Мусов в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.8. Икономика; научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводна отчетност и анализ)“.

Дата / място

Подпис: .....

STANDPOINT

By: Plamen Dimitrov Tchipev (PhD), Economic Research Institute at the Bulgarian Academy of Sciences and Plovdiv University "P. Hilendarski"; professional field 3.8., scientific specialty – Political Economy, National Economy, Economics and Management.

Subject: thesis on the award of a scientific degree "Doctor of Science" in scientific specialty at the UNWE.

Author of thesis: Mihail Zhelyazkov Musov, Associate Professor, PhD Economics (PN3.8) UNWE (Faculty of Finance & Accountancy, Dpt. of Accountancy and Analysis)

Topic of thesis: Behavioral Principles of Management Accounting

Grounds for presenting the opinion: the members of the scientific jury on the defense of the dissertation in accordance with Order No1656/26.06.2023 of the Rector of UNWE.

1. Information about the candidate

The candidate has presented for discussion his dissertation at the Accountancy and Analysis Department / Finance and Accountancy Faculty of UNWE in accordance with Article 39 of the Law on Accountancy and Analysis. The disclosure of the dissertation procedure was carried out on the grounds of: decision of the Constitutional Court of the Accountancy and Analysis Department Pr. No12/23.02.2023/ decision of the FS of the Faculty of Finance and Accountancy Pr. No FS-11/20.06.2023.

2. Brief characteristics of the dissertation presented

The dissertation work consists of 5 chapters, introduction, conclusion, and bibliography with a volume of 374 pages, plus 13 annexes.

The topic of the dissertation is quite up to date – the behavioral field in economic science has been awarded several Nobel Prizes in recent years. The

application of its principles in accounting promises to increase efficiency and more fully unleash the capabilities of the latter in making managerial decisions. The aim of the study – to develop a common framework of behavioral principles of management accounting (MA) is well chosen and properly decomposed into five tasks covering all stages of the process from justifying its necessity through their development and to verifying their validity.

The object and subject matter are correctly defined according to the formulation of the thesis of the study, namely that the application of practices and models applying the principles of behavioral economics (BE) contributes to the higher efficiency of the MA. The candidate perfectly knows the scientific field and literature on the problem – he has used 464 bibliographic sources in Bulgarian and English (mainly), including numerous specialized reports, newsletters, analyses of professional communities such as the American Accounting Association, the American and British Institutes of Certified Accountants, the Institute of Management Accountants, etc.

3. Evaluation of scientific and applied research results obtained

The dissertation offers an enrichment of the set of principles of the MA, complementing them with those based on the logic and limitations of behavioral economics. In a scientific aspect, it criticizes the weaknesses of traditional accounting principles and argues that the neoclassical economic paradigm cannot explain and predict the real behavior of economic actors at the level of the company. Justifies the need to develop a common framework for the behavioral principles of the MA, integrating their objectives, approach, criteria, challenges.

In a scientifically applied aspect, it outlines 3 behavioral principles of the MA: *relevance of information and communication to the decision-making process, analysis of the expected impact on behavior and "taking into account fundamental uncertainty"*. Their application helps to neutralize the cognitive delusions in the thinking of decision-makers and performance management. All three principles have been verified – two through the statistically representative research experiments carried out in, and the third through field research and comparison of the performance of a particular set of companies against the performance of the markets.

In purely practical aspect, they create an integrated framework of basic rules to be applied to assess the usefulness of the specific practices of the MA in various practical areas.

The results obtained fully accomplish the tasks set and convincingly achieve the purpose of the dissertation.

4. Evaluation of scientific and applied research contributions

The author outlines 7 scientific and scientifically applied contributions that correspond to the results I have pointed out in the previous section. I accept them completely, believing that Contributions Nos 6 and 7 can be combined in one point, since, in my opinion, *the validation* of the deduced principles for a specific assessment and selection of models of the MA is the result of *testing* of their empirical compliance.

At the same time, I would single out as an independent contribution the detailed critical analysis of the various cognitive distortions (biases) and their formation into a relevant typology, which manifest themselves in the field of accounting, and in particular in the MA. A contribution that, in my opinion, is also relevant to the theory of Behavioral Economics, itself.

5. Evaluation of dissertation publications

Assoc. professor Musov has presented 5 publications on the topic of the dissertation – an article in English language in a journal indexed and referenced in SCOPUS, 2 studies and one article in edited collective volumes with scientific review and 1 chapter in a collective monograph. These publications, together with his published book based on the PhD thesis, meet and even exceed the minimal national requirements for the publications. All of them are on the topic, reflecting different aspects of the problems set out in the dissertation.

The scientific production of Assoc. professor Musov is well known in the professional college and this is proven by the citations of his works. They are 12 in total – 4 in scientific journals and conference collections refereed and indexed in SCOPUS (all in foreign sources), 2 in collective works with scientific review and 6 in non-refereed journals with scientific review, again exceeding the national minimum requirements for acquiring the scientific degree "Doctor of Science.

6. Evaluation of the abstract

The abstract reflects accurately, precisely, and correctly the content and the conclusions and contributions made in the thesis.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

Question: The results of applying the principle of relevance of information to the decision process improve for the baseline scenario. But there are still 50% of respondents who still make the worse (or more skeptical) choice. Please comment on what this is due to.

Remark, which is actually a recommendation: It is noteworthy that the publication of Assoc. professor Musov has attracted great interest and citations among the college, which speaks of its serious potential. In this sense, I would recommend directing more of its work to publications included in the world information systems for referencing, indexing and evaluation, and in particular to those in Scopus, Web of Science, ERIH+, etc.

8. Conclusion

The thesis contains theoretical overviews and solutions to important practical problems in the field of management accounting and presents scientific and applied results that represent an original and significant contributions to science and practice. The publications and references presented by Assoc. prof. Musov prove unequivocally that he meets all the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB), the Regulations for Implementation of the LDASRB, and the relevant Rules for acquiring academic degrees and occupying academic positions of UNWE, in order to acquire the scientific degree of Doctor of Science.

Due to the above, I give my positive assessment of the conducted research, presented by the dissertation reviewed above, abstract, achieved results and contributions, and I propose to the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree "Doctor of Science" to Mihail Zhelyazkov Musov in the field of higher education: 3. Social, Economic and Legal Sciences; professional field: 3.8. Economics; scientific specialty "Accounting, control and analysis of business activity (accounting and analysis)".

Date / place

Signature: .....